

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **384** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 22 februari 2010 (2009-2010)

Gedachtewisseling

over de werking van de Vlaamse Adviesraad voor
Bestuurszaken (VLABEST)
en over de conceptnota van VLABEST
over een Vlaamse interne staatshervorming

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme
uitgebracht door de heer Jan Durnez

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder.

Vaste leden:

mevrouw Karin Brouwers, de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Jan Verfaillie;
de heren Frank Creyelman, Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers;
de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Annick De Ridder;
de heer Kurt De Loor, mevrouw Els Robeyns;
de heren Lieven Dehandschutter, Willy Segers;
de heer Marc Vanden Bussche;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Vera Jans, de heer Jan Laurys, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Johan Verstreken;
de dames Katleen Martens, Marleen Van den Eynde, de heer Wim Wienen;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Güler Turan;
de heer Bart De Wever, mevrouw Lies Jans;
de heer Peter Reekmans;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Toelichting door prof. dr. Herman Matthijs over de werking van VLABEST	4
1.1. Oprichting en juridisch kader	4
1.2. Opdrachten	4
1.3. Samenstelling	4
1.4. Ondersteuning	4
1.5. Advisering	4
2. Toelichting door prof. dr. Wouter Van Dooren over de conceptnota van VLABEST over een interne Vlaamse staatshervorming	5
2.1. Aanleiding: rapport-Cabus	5
2.2. Conceptnota	6
2.3. Regioscreening	6
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden met antwoorden van VLABEST	7

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme hield op 2 februari 2010 een gedachtewisseling over de werking van de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken (VLABEST) en over de conceptnota van VLABEST over een Vlaamse interne staatshervorming.

VLABEST werd op de gedachtewisseling vertegenwoordigd door:

- prof. dr. Herman Matthijs, voorzitter van VLABEST;
- prof. dr. Wouter Van Dooren, onafhankelijk deskundige bij VLABEST;
- prof. dr. Herwig Reynaert, onafhankelijk deskundige bij VLABEST.

1. Toelichting door prof. dr. Herman Matthijs over de werking van VLABEST

1.1. Oprichting en juridisch kader

Prof. dr. *Herman Matthijs* legt uit dat VLABEST de strategische adviesraad van de Vlaamse overheid is. Het juridisch kader wordt gevormd door het decreet op de regeling van de strategische adviesraden van juli 2003. Het concept is dat er per Vlaams beleidsdomein één strategische adviesraad bestaat, met rechtspersoonlijkheid, dotatie en eigen secretariaat. VLABEST is opgericht bij decreet van 28 april 2006 en is in de zomer 2007 in werking getreden. De Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur werd op dat moment opgeheven. Het bevoegdheidspakket van VLABEST is groter dan dat van die raad, die eigenlijk vooral ging over de lokale besturen.

1.2. Opdrachten

VLABEST adviseert de Vlaamse overheid over het personeelsbeleid, ICT, e-government, wetsmatiging, facilitaire diensten en vastgoedbeheer, binnenlandse aangelegenheden, stedenbeleid en inburgeringsbeleid. De Vlaamse Regering moet verplicht advies vragen over voorontwerpen van decreet over voornoemde materies en ontwerpen van besluit van strategisch belang. Nergens is precies gedefinieerd wat besluiten van strategisch belang zijn.

1.3. Samenstelling

VLABEST telt veertien leden, die, in tegenstelling tot de andere strategische adviesraden, niet uit het middenveld komen. Tien leden zijn onafhankelijke deskundigen, aangesteld na een openbare oproep tot kandidaatstelling. Vier leden zijn afgevaardigd door de lokale en provinciale besturen en voorgedragen door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). De veertien leden kiezen een voorzitter van de raad, de heer Matthijs is voorzitter, het ondervoorzitterschap is vacant. Het derde bureaulid is iemand van de VVP of iemand van de VVSG. Beide organisaties hebben besloten dat de eerste twee jaar van VLABEST het mandaat naar de VVSG ging, de laatste twee jaar naar de VVP.

1.4. Ondersteuning

VLABEST krijgt 182.000 euro van de Vlaamse begroting. De raad heeft een secretaris, een eigen boekhouding, een jaarlijkse begroting en rekening. De werkzaamheden worden gecontroleerd door het Rekenhof. De raad heeft rechtspersoonlijkheid en kan een beroep doen op ondersteunende diensten van het Departement Bestuurszaken, onder andere voor de betaling van vergoedingen, lonen, sociale bijdragen.

1.5. Advisering

Tot nog toe heeft de raad 25 adviezen en standpunten uitgebracht, over onder andere het Archiefdecreet, het Integratiedecreet, het OCMW-decreet, Jobpunt Vlaanderen, de programmadecreten, de wijziging van het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid, de wijzigingen van het Gemeente- en het Provinciedecreet.

Naast de eigen adviezen, kan de raad samen met andere strategische adviesraden (SAR's) adviezen uitbrengen. Dat is al gebeurd over toeristische en grensoverschrijdende samenwerking. De raad heeft een aantal adviezen uitgebracht op eigen initiatief. Zo heeft hij in het kader van de Vlaamse parlementsverkiezingen van 2009 een memorandum opgesteld. Over elk onderdeel ervan heeft een werkgroep zich gebogen: Vlaamse administratie, binnenlandse bestuurlijke organisatie en e-government. Het memorandum is aan het parlement voorgesteld in maart 2009. De werkgroepen van VLABEST formuleren voorontwerpen van advies, de algemene vergadering beslist. De adviezen staan vermeld op de website van VLABEST.

In het parlement heeft VLABEST al reflecties gegeven over de beleidsnota's en toelichting over adviezen over ontwerpen van decreet. De raad heeft ook al adviezen gegeven op verzoek of uit eigen beweging over voorstellen van decreet. Van elk advies krijgen de commissie en de voorzitter van het Vlaams Parlement een kopie.

De heer *Marnic De Meulemeester* vraagt hoe bij gebrek aan definitie bepaald wordt wat een ontwerp van besluit van strategisch belang is.

Prof. dr. *Herman Matthijs* zegt dat besluiten maatregelen zijn van de regering. Het begrip strategisch belang is nooit nader gedefinieerd, strategisch belang kan beperkt of ruim geïnterpreteerd worden. De breedste interpretatie betekent dat VLABEST over alles advies moet geven. Dat zou de raad het liefst hebben, natuurlijk. Een betere definitie zou raadzaam zijn.

2. Toelichting door prof. dr. Wouter Van Dooren over de conceptnota van VLABEST over een interne Vlaamse staatshervorming

2.1. Aanleiding: rapport-Cabus

Prof. dr. *Wouter Van Dooren* stelt dat de conceptnota tot stand kwam op vraag van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur. VLABEST heeft een werkgroep samengesteld die onder voorzitterschap van de heer Suykens van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten een zestal keer is samengekomen. De aanleiding van de nota was het rapport-Cabus. Dat is een onderzoeksrapport dat tot stand kwam op initiatief van voormalig minister van Binnenlands Bestuur Marino Keulen. De heer Cabus heeft met een aantal collega's een discussieplatform opgericht: Rasterstad-stadsregionale samenwerking. Uit die discussie is het onderzoeksrapport voortgevloeid. De stadsregionale gesprekken waren de empirische basis om de bevindingen uit het stadsregiorapport op te baseren. VLABEST vermoedt wel dat de grote steden iets meer aan bod kwamen dan de stadsrand. De conclusies waren volgens de raad ook nogal vergaand voor de empirische basis. De raad vermoedt dat de onderzoekers die vergaande conclusies misschien niet helemaal hard kunnen maken.

Een blikvanger uit het rapport zijn de stadsregio's. Volgens het rapport moet zo'n stadsregio op basis van vrijwilligheid ontstaan. De stadsregio is minstens verantwoordelijk voor mobiliteit, ruimtelijke ordening en wonen. Andere beleidsdomeinen kunnen daaraan toegevoegd worden, als de stadsregio's dat willen. Het gevolg is dat elke stadsregio anders kan zijn. Andere besturen trekken zich dan terug uit de regio. Het begrip provincievrije zone is hier van toepassing, maar het gaat verder. In het voorstel zouden ook de Vlaamse overheid en de lokale besturen die deelnemen aan de stadsregio, hun bevoegdheden overdragen aan de stadsregio. Het advies van VLABEST werd gevraagd over dat voorstel, maar de raad wou dat beter onderbouwen.

2.2. *Conceptnota*

Om de bestuurlijke verrommeling aan te pakken, helpen stadsregio's niet echt veel. Stadsregio's zullen eerder de complexiteit enorm doen toenemen. Daarom heeft VLABEST een conceptnota opgesteld, onder meer gebaseerd op het memorandum. De raad heeft ook Nederlandse ervaringen bekeken en rekening gehouden met het Vlaamse regeerakkoord.

De raad zag de verrommeling of de bestuurlijke drukte als centrale probleem. Elke beleidssector heeft in de laatste tien jaar de kaart van Vlaanderen hertekend: elke sector heeft Vlaanderen verdeeld in regio's. Die regio's hebben een verschillende omschrijving: Resoc's, zorgregio's enzovoort. Die sectorale hertekening heeft ervoor gezorgd dat er op intersectoraal niveau een soort variatie ontstaan is.

Een tweede probleem is dat de sociaaleconomische schaal, de maatschappelijk relevante schaal en de bestuurlijke schaal niet altijd samenvallen. Het gevolg is dat heel wat besturen oplossingen zijn gaan zoeken, vaak door samen te werken en daarvoor allerhande structuren op te zetten. Dat verhoogt de bestuurlijke drukte. Het probleem stelt zich in heel Vlaanderen, het blijft niet beperkt tot de stedelijke gebieden. Daarom is het gekoppeld aan de discussie over de interne staatshervorming.

VLABEST vindt het moment gekomen om het probleem te erkennen maar het is te vroeg om nieuwe structuren zoals stadregio's, op te zetten. De raad vindt wel dat een aantal concrete stappen in de regio's mogelijk zijn, vandaar het voorstel tot regioscreening.

2.3. *Regioscreening*

De doelstelling van de regioscreening is de bestuurlijke drukte te verminderen, in de eerste plaats binnen de bestaande besturen. Een belangrijk criterium daarbij is het behoud van de democratische legitimiteit. Door de wirwar aan structuren is het voor de burger niet meer duidelijk voor wat hij zich tot wie moet wenden. Daarenboven bevordert een vermindering van de bestuurlijke drukte de effectiviteit en de efficiëntie. Daaraan is een pallet maatregelen verbonden. In het appendix van het rapport wordt een aantal maatregelen besproken, onder meer de sanering van de interbestuurlijke samenwerkingsverbanden. In een aantal gevallen zal die sanering ertoe leiden dat er een aantal nieuwe zaken mogelijk zijn. Een andere oplossing is fuseren.

De bedoeling van een regioscreening is per streek de beste maatregelen te detecteren en door te voeren. In die zin is de screening niet zo maar een nieuwe studie, maar een deel van een implementatietraject, namelijk het opstellen van een menu van oplossingen voor de interbestuurlijke problemen. In Nederland zijn er bestuurskrachtmonitors, waaraan degelijke en soms zelfs dwingende oplossingen naar voren worden geschoven. Natuurlijk zouden er na verloop van een aantal jaren structurele oplossingen kunnen blijken, bijvoorbeeld dat bepaalde regels best gebiedsdekkend worden georganiseerd.

De regioscreening is dus niet vrijblijvend en heeft gevolgen voor de verschillende bestuursniveaus. Het lokale niveau moet de schaal en de bestuurskracht in vraag durven stellen. Vlaanderen moet de samenwerking die het oplegt aan bepaalde sectoren, logisch inrichten, vanuit lokaal perspectief en niet vanuit het Vlaamse perspectief. De provincies moeten zich bezig houden met de beleidsvraagstukken met een herverdelend karakter. De bestuurlijke drukte heeft volgens VLABEST te maken met de brede taakomschrijving van het provinciale niveau. Daarom is het nodig de taken van de provincie of van eender welk intermediair bestuur duidelijker te omschrijven. Het beleid legt nogal de nadruk op het grondgebonden karakter van de provincietaken.

In het advies stelt VLABEST voor dat de provincies zich vooral bezighouden met kwesties die een herverdelend karakter hebben. Lokale besturen hebben het soms moeilijk om

samen te werken voor die onderwerpen waarvoor er een winnaars-verliezerssituatie is, bij een win-winsituatie zijn er minder problemen. Voor dergelijke kwesties is het beter dat een hoger niveau oplegt welke gemeente wat doet. Als een taak een herverdelend karakter heeft, kan een hoger niveau beter beslissen omdat de gemeenten er alleen niet zullen uitgeraken. Als het Vlaamse niveau de herverdelende beleidsvraagstukken te sterk zou beïnvloeden, ontstaat er soms een rolconflict tussen de ondersteunende rol en de rol van scheidsrechter. Een van de punten in het memorandum is het belang van de subsidiariteit. Dat is de grond van het voorstel.

De federale overheid is ook voor heel wat aangelegenheden met een lokale werking bevoegd, onder meer voor politie en brandweer. Ook zij legt claims op de lokale besturen. Europa is vooral een contextvariabele. Een verantwoordelijkheid voor alle niveaus is te zorgen voor minder interveniërende lagen. Het regeerakkoord heeft het over twee interveniërende lagen. Dat is een goed voorstel op procesniveau, voor een hele sector ligt dat moeilijker.

Een regioscreening is afhankelijk van een aantal kritische succesfactoren. De Vlaamse beleidssectoren moeten mee. Soms moet het kader voor de samenwerking geoptimaliseerd worden. Hervormen kost geld, de zogenaamde transactiekosten. De regioscreening tracht een evenwicht te vinden tussen een stapsgewijze, bottom-upaanpak, en tussen verbintenissen die ervoor zorgen dat de oefening niet vrijblijvend is. VLABEST biedt zich aan om als klankbord te dienen voor de discussies.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden met antwoorden van VLABEST

De heer *Jan Durnez* vindt het advies een degelijk werkstuk dat rudimentaire oplossingen mijdt en erop wijst dat voor structuurhervormingen een lange termijn van implementatie nodig is. Hoeveel tijd vergt een goede regioscreening? De raad opteert eerder voor ingrepen in de bestaande structuren dan voor de oprichting van nieuwe. Kunnen voorstellen uit andere rapporten eventueel wel tijdens de screening uitgevoerd worden?

De heer *Marnic De Meulemeester* weet dat de democratische legitimiteit een knelpunt is bij heel veel instellingen, onder meer omdat ze onvoldoende terugkoppelen naar de democratisch verkozenen. Hoe wil de adviesraad dat oplossen? Hoe wil de raad, gezien de diversiteit van de regio's, de beste structuur per regio zoeken? De adviesraad wil ook fusies van gemeenten verplichten om de bestuurskracht te verhogen. In welke omstandigheden kan dat precies?

De federale overheid staat ver van de lokale besturen, op dat vlak kan het intermediaire niveau een belangrijke rol spelen. Ook nu speelt de gouverneur al een belangrijke rol op gebied van veiligheid, brandweer, politie enzovoort. Hoe ziet VLABEST die rol van de provincie?

De heer *Marc Vanden Bussche* heeft de indruk dat de conceptnota de kool en de geit tracht te sparen. De raad doet wel uitspraken maar mildert die erna. Hij wil blijkbaar bepaalde regio's provincievrij maken, anderzijds verdedigt hij de provincies door ze de herverdelende taken toe te kennen zoals de spreiding van de asielzoekers, de ruimtelijke ordening. Zijn dat geen taken die de Vlaamse overheid kan uitvoeren? Is het niet beter de provincie gewoon af te schaffen? Vrijwillige fusies zijn wishful thinking, ondanks het plan van de regering om fusies financieel te stimuleren. Anderzijds wil de raad fusies kunnen opleggen. Is het niet simpeler de fusies die volgens de regioscreening nodig zijn, gewoon te verplichten? Nu moet volgens het rapport ook de stapsgewijze samenwerking bottom-up groeien. Pas als bepaalde steden of gemeenten niet aan het samenwerkingsverband willen deelnemen, kan het misschien verplicht worden.

Na een eerste fase van vrijwillige samenwerking, worden brandweerkorpsen nu verplicht samen te werken. Maar zonder deadlines gebeurt er blijkbaar niets. Het lid vindt het nodig duidelijker richting te geven. De bestuurlijke verrommeling is er net omdat er te veel bestuurlijke niveaus zijn. Het rapport geeft de indruk er nog een stadsregionale samenwerking aan toe te voegen. De vertegenwoordiging in de regiobesturen is een heikel punt. Is het niet nodig te bepalen dat de schepen ambtshalve zitting heeft in de intercommunales die opgericht zijn voor zijn bevoegdheidsdomein?

De heer *Ward Kennes* vraagt of de raad betwijfelt of er op alle niveaus een sterk engagement is om na screening maatregelen te nemen. Hoe hoog schatten de leden van de adviesraad het risico dat een discussie over de sanering van de structuren zal leiden tot meer structuren? Op pagina 22 van de nota blaast de raad warm en koud over de stimuli voor samenwerking. Enerzijds waarschuwt hij tegen afkopen, anderzijds wil hij transactiekosten vergoed zien. Zijn er modellen voor dergelijke vergoeding?

De heer *Joris Van Hauthem* denkt niet dat de nota als kant-en-klaaroplossing voor de bestuurlijke drukte bedoeld is. Ziet VLABEST de stadregio's uit het rapport-Cabus als alternatief voor de provincies? De raad vindt het pleidooi voor het provincievrij maken onvoldoende doordacht en het draagvlak twijfelachtig. Welk draagvlak is niet aanwezig, het sociaaleconomische of het politieke draagvlak?

Het lid herinnert zich dat in de ontwerptekst 'Vlaanderen-Europa 2002' van Luc Van den Brande, die na de verkiezingen van 1995 minister-president werd, al werd opgeroepen om na te denken over nut en noodzaak van het voortbestaan van de provincies als bestuursniveau. Dat heeft alle provinciebesturen uit een diepe slaap gewekt. Ze zijn meteen in gang geschoten om zichzelf te bewijzen als onontbeerlijk voor de inhoud van het Vlaamse beleid.

Vandaag is het provinciale niveau nog altijd een element van bestuurlijke verrommeling, ook al is het er misschien niet de oorzaak van. De heer Van Hauthem wil daarom weten waarom VLABEST het pleidooi om het bestuur provincievrij te maken, onvoldoende doordacht en gesteund vindt. Hijzelf is van mening dat men de provinciale bevoegdheden kan verdelen over gemeenten, gemeenschap en gewest.

Verder sluit hij zich aan bij de waarschuwing van de heer Kennes dat de regionale bestuursverbanden, die mogelijk uit de regiodoorlichting voortkomen, weer leiden tot een bijkomend bestuursniveau. Hij vraagt daarom meer uitleg over de stadsregio's. Als men daarvoor wil werken met afgevaardigden van de gemeenten, zit men weer in hetzelfde straatje als vroeger. Kleine gemeenten kunnen eenvoudig niet meer bijhouden aan welke samenwerkingsverbanden ze allemaal, al dan niet verplicht, deelnemen.

De heer Van Hauthem treedt de beoordeling bij dat de fusies van 1976 onvolkomen waren. Ze waren immers niet op de morfologische realiteit gebaseerd maar op zuiver partijpolitieke overwegingen. Hij is dan ook benieuwd hoe men deze keer wel de vrijwillige – of verplichte – fusies om de draagkracht te vergroten, volgens de morfologische realiteit zal laten verlopen.

Het lid besluit dat de conceptnota niet alle vragen beantwoordt, maar wel een goed overzicht biedt. Hij denkt dat het echter nog vele jaren zal duren voor er klaarheid komt over de herschikking van de bestuurlijke drukte.

Ook de heer *Willy Segers* vindt de nota een goede aanzet voor verder werk. Zijn fractie vindt het belangrijk dat de interne staatshervorming er eindelijk komt en vindt samen met de auteurs dat het moment aanwezig is om stappen te zetten. N-VA is het ook eens met

de aanpak via regioscreening, de toewijzing van de bevoegdheden aan de provincies, het betrekken van alle beleidssectoren en de vergroting van de lokale bestuurskracht.

Wat dat laatste betreft, sluit hij zich aan bij de concrete vraag van de heer Kennes over de financiële ondersteuning. Het lid vreest wel dat de regioscreening het verhaal op de lange baan zou kunnen schuiven en informeert daarom hoe VLABEST zelf het tijdschema ziet. Is een onderzoek op drie jaar en afronding op zes jaar haalbaar? Kan het sneller? Welke rol spelen de lokale verkiezingen van 2012 daarin? Moeten initiatieven daaraan voorafgaan of kunnen ze gelijktijdig plaatsvinden?

De heer *Kurt De Loor* vindt de conceptnota uiterst interessant. Als hij haar naast de beleidsnota Binnenlands Bestuur van minister Bourgeois legt, lijkt 1 januari 2013 een cruciale datum te zijn voor de interne staatshervorming in Vlaanderen. Hoe kijkt VLABEST daar tegenaan? Wat is volgens hen de timing?

De vrijwillige fusies, waar de beleidsnota van uitgaat, lijken het lid niet vanzelfsprekend. Ook VLABEST lijkt te opteren voor opgelegde fusies. Hoever wil men daarin gaan?

De heer *Lode Vereeck* stelt voor om niet het woord transactiekosten te gebruiken, want dat verwijst naar het gebruik van de markt. Het lid geeft daarom de voorkeur aan de term beheers- of transitiekosten.

De heer *Christian Van Eyken* wil één punt onderstrepen. VLABEST pleit voor een vereenvoudiging en stroomlijning van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Volgens het lid hangt dit af van de beleidsdomeinen. Hij geeft waterbeheer als voorbeeld, waarbij het bekken bepaalt wie betrokken is. Dat zijn niet noodzakelijk dezelfde gemeenten als voor een andere sector. Welke domeinen kunnen volgens de onderzoekers gelijklopen en op die manier dienen voor de aanzet tot een – al dan niet opgelegd – nieuw samenwerkingsverband? Ook de heer Van Eyken heeft twijfels over het enthousiasme voor vrijwillige deelname, laat staan fusering.

Prof. dr. *Herman Matthijs* antwoordt dat de Belgische geschiedenis wel enkele voorbeelden kent van vrijwillige fusies. Als men een operatie op grote schaal wil, zal ze echter moeten opgelegd worden. De vraag zal daarbij zijn waar men de grens legt voor inwoneraantal of oppervlakte. Nederland legde dat minimum vrij hoog bij de vrij recente gemeentefusies. Vorig jaar was er ook een gigantische fusieoperatie van gemeenten en provincies in Denemarken, in Finland in het begin van de eeuw.

Wat de snelheid betreft, stelt hij vast dat de politieke beleidscyclus in Vlaanderen en België veel trager verloopt dan in andere landen. Daar zijn allerlei redenen voor, onder meer een onduidelijke staatshervorming met zeer veel heterogene pakketten. Daarom twijfelt de spreker ook sterk aan de mogelijkheid om alles klaar te hebben tegen 1 januari 2013.

Hij onderstreept dat de auteurs van de nota zeker niet de bedoeling hebben om te pleiten voor een bijkomend bestuursniveau. Als begrotingsdeskundige vindt hij dat een complete verspilling van belastinggeld. De spreker erkent dat de herverdeling van de bevoegdheden over de bestuursniveaus concreter moet uitgewerkt worden.

Het voortbestaan van de provincies als intermediair niveau, is een politieke vraag. Hij stelt alvast vast dat ze in alle landen bestaan. Ook in Finland, waar de bevoegdheden zeer doorgedreven werden hervormd, zijn ze in minimale vorm behouden, omdat men vond dat de afstand tussen de gemeenten en het nationale bestuur in Helsinki te groot was. Zelfs in federale landen, zoals de VS en Canada, blijven intermediaire niveaus bestaan tussen staten en gemeenten. De heer Matthijs onderstreept wel dat dit niet wegneemt dat iets moet gedaan worden aan de bevoegdheden. Hij erkent dat het woord transactiekosten verkeerd was.

Tot slot wijst hij erop dat grootschalige hervormingen geld kosten. Als lid van de Hoge Raad van Financiën heeft hij de indruk dat er dit decennium niet veel middelen meer zullen zijn.

Prof. dr. *Wouter Van Dooren* onderstreept dat de regioscreening er zeker niet mag toe leiden dat men een aantal zaken op de lange baan schuift. Het momentum is er nu, dat staat duidelijk in de nota. Het beleid kan nu al beginnen met een menu samen te stellen met mogelijke maatregelen, en de voorwaarden daarvoor. Hij wijst er verder op dat de screening niet zozeer een nieuwe studie is, als wel een implementatie per regio. Na drie jaar kunnen de eerste regio's al afgerond zijn.

Prof. dr. *Herwig Reynaert* wijst op het Nederlandse voorbeeld, dat beschreven is in de nota. Men startte in 2002 en bracht de wetgeving inzake intergemeentelijke samenwerking tot stand in 2005. De studie van Koenraad De Ceuninck over de politieke besluitvorming over de fusies van 1976 leert dat ook die grootschalige operatie slechts een tweetal jaar in beslag heeft genomen. De spreker vult nog aan dat ook hij zich weinig illusies maakt over fusies van onderuit. Slechts in uitzonderlijke gevallen worden fusies vrijwillig in overweging genomen.

De heer *Jan Durnez* attendeert op eerdere doorlichtingen van sommige Vlaamse regio's. Hij noemt het werk van Ellen Wayenberg en Joris Voets over interbestuurlijke samenwerking, dat leidde tot zestien aanbevelingen voor drie regio's. Vindt VLABEST dat ze, of een aantal van hen, snel moeten operationeel worden of wacht men beter op een structurele visie?

Prof. dr. *Wouter Van Dooren* bevestigt dat dergelijke zaken nu al kunnen gebeuren, men moet daar niet mee wachten. Anderzijds heeft men nu ook al een visie nodig over de gewenste aanpak van de bestuurlijke verrommeling. De regioscreenings vormen daarvan dan vervolgens de implementatie van deze criteria. Naast de verrommeling is ook de democratische legitimiteit een belangrijk punt, evenals de verschillen in bestuurskracht. De regioscreening moet alle parameters in de gaten houden en dus niet alleen de verrommeling.

De spreker heeft niet direct een antwoord op de vraag naar de mogelijke inbreng van Vlaanderen ten aanzien van de federale indeling. Hij onderstreept vervolgens dat de auteurs van de nota in hun reactie op het rapport-Cabus niet pleiten voor het provincievrij maken van de steden of stadsregio's. Een dergelijke hervorming lijkt hen op dit moment onvoldoende doordacht. Als voorbeelden geeft hij de fiscale consequenties van het verschil tussen gemeenten die wel en niet provincievrij zijn, en de manier waarop het bestuur van een stadsregio moet worden samengesteld (door rechtstreekse verkiezing of niet). Dat betekent niet dat een dergelijke optie in de toekomst niet kan overwogen worden.

Prof. dr. *Herwig Reynaert* treedt hem bij. VLABEST vindt dat de stelling die in het rapport-Cabus wordt ingenomen, niet empirisch onderbouwd is. Het empirische tekort heeft ook tot gevolg gehad dat de auteurs van de voorliggende nota bewust genuanceerd zijn gebleven. Hij erkent het door de heer Van Hauthem gesignaleerde probleem dat een doorsnee gemeenteraadslid door de vele tussenniveaus nog nauwelijks weet waar hij aan toe is. Hijzelf pleit dan ook niet toevallig al jaren om het statuut van raadsleden te versterken, net zoals dat eerder – en terecht – gebeurde voor dat van burgemeester en schepenen.

Wat het gevaar van de bijkomende bestuurslaag betreft, wijst prof. dr. *Wouter Van Dooren* erop dat die feitelijk al bestaat en wel in de vorm van de interbestuurlijke samenwerkingsverbanden. Daar komen nog de even moeilijk op te volgen vzw's bij die lokale besturen oprichten.

Volledige homogeniteit is inderdaad niet haalbaar, maar men kan bijvoorbeeld wel opschuiven van 20% naar 60%. Zeker een aantal persoonsgebonden bevoegdheden kan daartoe bijdragen, maar een rivier ligt natuurlijk waar zij ligt.

De heer *Jan Durnez* vraagt of men de schaal aan de bevoegdheden moet aanpassen dan wel omgekeerd. Hoe zien zij het evenwicht tussen herverdeling enerzijds en de toewijzing van bovenlokale opdrachten inzake bijvoorbeeld grondgebonden materies anderzijds?

De heer *Marc Vanden Bussche* begrijpt dat eensgezindheid bestaat over de fusie van gemeenten. Als de heer *Matthijs* weinig verwacht van het stimuleren van vrijwillige samenwerking, betekent dit dan dat de brandweershervorming definitief in de koelkast zit? Wat de vergelijking met Nederland betreft, wijst het lid erop dat de fiscaliteit er duidelijker is. De gemeenten beschikken er bijvoorbeeld exclusief over de onroerende voorheffing om hun bevoegdheden waar te maken, terwijl hier de perequatie nog altijd federaal is, waardoor er al meer dan 30 jaar geen plaatsvond, ook niet in wijken waar de gemeenten werken uitvoeren.

De heer *Willy Segers* informeert naar de stimuli. Zijn daar voorbeelden van? Aan welk instrumentarium denkt men precies?

Prof. dr. *Herman Matthijs* is zich, gezien de samenstelling van deze commissie, bewust van de gevoeligheid van het fusiethema. VLABEST gaf niet meer dan een aanzet. De uitwerking van een omvattend beleid onthult dat belangrijke bevoegdheden federaal zijn, zoals brandweer en politie. Het klopt dat de fusies in '76 vrij vlug zijn gegaan en het is ook niet nodig alle gemeenten in een fusie te betrekken. Maar er zijn voorbeelden van gemeenten met enkele duizenden inwoners, die te klein zijn voor levensvatbaarheid in deze tijd. Hij wijst in dat verband op de mogelijke complicaties met faciliteitengemeenten.

De spreker wijst erop dat de studie de budgettaire en fiscale basis niet heeft doorgrond. Daar is de laatste decennia ook weinig aan veranderd in Vlaanderen. Hij onderstreept dat de bestuurlijke herschikking niet mag leiden tot een verhoging van de totale belastingdruk. Dat is nochtans vaak het effect, zoals ook in Nederland is gebleken. Er is dus nog werk aan de winkel, maar het is aan het parlement om daarvan de timing te bepalen. De gemeenteraadsverkiezingen naderen snel, merkt hij nog op.

Prof. dr. *Wouter Van Dooren* kan niet meteen buitenlandse voorbeelden van het vergoeden van transitie geven, maar verwacht dat ze de standaardvorm aannemen van subsidies. Wat de vraag naar de verhouding tussen herverdeling en grondgebondenheid betreft, gelooft VLABEST sterk in subsidiariteit. Gemeenten moeten zoveel mogelijk zelf doen. Waar ze zelf niet uitraken, gaat naar een hoger niveau. Van dat laatste geeft hij het voorbeeld van bedrijventerreinen, omdat bij dergelijke keuzes de ene inkomsten krijgt en de andere niet. Algemeen gesproken kan de herverdeling zowel in grond- als persoonsgebonden materies spelen.

De heer *Jan Durnez* kan zich voorstellen dat individuele gemeenten grote instellingen zoals musea of voorzieningen in de gezondheidszorg of de sport, niet alleen kunnen betalen en er dus niet uitraken. De vraag is dan wie het wel moet doen. Probeert men de gemeenten te bekoren om middelen samen te leggen in een intercommunale, en gaat men vervolgens ook geld vragen aan de provincies en dan aan Vlaanderen?

Prof. dr. *Wouter Van Dooren* wil net dat vermijden: dat teveel besturen met hetzelfde bezig zijn.

De heer *Jan Durnez* erkent dat dit soort constructies, die soms de vorm aannemen van vzw's, inderdaad bijdragen aan de verrommeling. Hij wou gewoon weten of hij een goed voorbeeld gaf van 'er niet uitraken'.

De voorzitter,

Annick DE RIDDER

De verslaggever,

Jan DURNEZ